

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ, ІСТОРІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, СОЦІОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

**ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ РЕЛІГІЙНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ТА
ПОЛЬСЬКИХ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: здобувачка 4 курсу 07-451 групи
Спеціальності 054 Соціологія
Освітньо-професійної програми
«Соціологія»
Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Мельникова Анастасія Денисівна
Керівник: доктор філос. н., професор
Костючков Сергій Карпович

Рецензент: к. істор. н., доцент
Бойков Олег Юрійович

Херсон – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. РОЛЬ І МІСЦЕ РЕЛІГІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	6
1.1. Релігія та форми її організації.....	6
1.2. Соціологія релігії як галузь соціологічного знання.....	10
1.3. Релігія як соціокультурний інститут.....	14
1.4. Функції релігії у суспільстві.....	16
1.5. Сьогоднішній вибір молоді.....	17
1.6. Історія соціології релігії як наукової галузі.....	19
1.7. Соціологічні дослідження.....	23
1.8. Методологічний розділ.....	25
Висновки до розділу 1.....	26
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ. МІЖНАРОДНЕ ПОРІВНЯЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	27
2.1. Релігія у системі міжнародних відносин.....	27
2.2. Інтерпретація основних понять.....	29
2.3. Релігійна ситуація в Україні.....	31
2.4. Релігійна ситуація в Польщі.....	33
2.5. Соціологічне дослідження польської і української молоді.....	34
Висновки до розділу 2.....	36
ВИСНОВОК.....	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	40
ДОДАТКИ.....	42
Додаток А. Кодекс академічної доброчесності здобувача вищої освіти Херсонського державного університету	42
Додаток Б. Соціологічне опитування «Ваше ставлення до релігії», проведене серед студентів Херсонського державного університету та Поморської академії міста Слупськ.(З перекладом на польську мову).....	43

ВСТУП

Актуальність дослідження. Насамперед хотілося б пояснити, чому ця тема актуальна в наш час. Релігія – це складне, багаторівневе, духовне утворення. Вона є феноменом соціального життя в усьому різноманітті його діяльності в різних умовах суспільного і душевного існування. Одночасно, вона є соціально-історичним феноменом, ідеологічним та культурним явищем, проявом соціальних поглядів та переконань. В останні десятиліття зміна в шаблонах порядку наукового пізнання світу спричинила розвиток та загострення міждисциплінарних системних досліджень сутності релігії.

Релігія тісно пов'язана з поняттям функціональністю соціуму. З такої точки зору релігія містить велику кількість аспектів, меж, ступенів суспільного виміру й осягнення. Мова йдеться про [2] сукупність питань, основними із яких є релігія та соціум в середовищі їх взаємозв'язку.

Соціологічний дискурс релігії – комплекс курсів, ритуалів, поглядів та підходів до її аналізу як соціального явища. Доповнюючи одна одну, ці погляди наприкінці дозволяють зрозуміти багатогранну суть релігії.

В умовах знаходження нових аспектів у духовному світі, потрібно признати надзвичайно актуальним призначення релігійно- морального виховання та навчання молоді, Започаткування релігійної та релігієзнавчої освіти в соціумі. Очевидно, на тому ж рівні знаходяться нагальні питання підготовки релігієзнавців, котрі би могли не лише досліджувати релігійну ситуацію і актуальні питання релігійних людей, а й практично допомагали у складному процесі освіти нової духовної індивідуальності.

Актуальність зазначеної проблеми зумовила вибір теми випускної бакалаврської роботи: **«Дослідження рівня релігійності українських та польських здобувачів вищої освіти».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Освітньо-кваліфікаційну роботу виконано відповідно до наукової теми кафедри філософії, соціології та соціальної роботи «Сучасні технології

формування професійної активності в умовах трансформації сучасного українського суспільства» (державний реєстраційний № 0117U006790). Тему роботи обговорено та затверджено на засіданні кафедри на засіданні кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та соціології (протокол від 19.10.2021р. №4) та наказом по Херсонському державному університету Наказ від «Про затвердження тематики кваліфікаційних робіт (проектів) здобувачів ступеня вищої освіти «бакалавр» денної форми навчання у 2021-2022 навчальному році.

Мета роботи: розглянути релігію у всіх її аспектах, провести емпіричне дослідження релігії польської та української молоді.

Об'єктом дослідження є релігія, соціологія релігії, міжнародні відносини, історія соціології;

Предмет дослідження – соціологія релігії, історія соціології релігії, релігія як соціокультурний інститут, релігія у системі міжнародних відносин;

Реалізація поставленої мети передбачила вирішення **таких завдань:**

- дати визначення поняттю соціології релігії;
- розглянути релігію як соціокультурний інститут;
- виділити функції релігії у суспільстві;
- проаналізувати становлення соціології релігії як наукової галузі;
- визначити роль релігії у системі міжнародних відносин;
- розглянути релігійну ситуацію в Україні та в Польщі;
- провести соціологічне дослідження польської та української молоді.

Методологічні основи дослідження. Предмет, мета і завдання роботи зумовили застосування таких методів дослідження: як індуктивний, а саме (формулювання загальних висновків через узагальнення ознак окремих досліджуваних елементів) та квантитативний, котрий застосовується (для добору релевантного фактичного матеріалу), а серед спеціальних методів – дискурс-аналіз (дослідження дискурсу релігії) та функціональний (визначення особливостей функціонування релігії у системі міжнародних

відносин). Ще одним методом є емпіричний (проведення соціологічного дослідження серед польської та української молоді).

Практична значущість одержаних результатів випускної роботи виявляється в тому щоб розглянути релігію у всіх її аспектах, провести емпіричне дослідження релігії польської та української молоді. Представлене дослідження розширює методологічний потенціал базових принципів соціології релігії серед молоді, в перспективних наукових пошуках і подальших дослідницьких розвідках.

Апробація результатів дослідження. Матеріали дослідження обговорювались на засіданні кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та соціології (протокол від 19.10.2021р. №4) та засіданні кафедри філософії, соціології та соціальної роботи (протокол від 14.03.2022р. № 8 та протокол від 04.04.2022р. № 9).

Структура випускної роботи. Випускна робота складається зі вступу, двох розділів, тринадцяти підрозділів, списку використаних джерел (31 найменування) і двох додатків. Основний текст дослідження викладено на 39 сторінках.

РОЗДІЛ 1. РОЛЬ І МІСЦЕ РЕЛІГІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

1.1. Релігія та форми її організації

Соціологія релігії починає своє формування як наукової дисципліни орієнтовно із середини двадцятого століття. Але починається галузь ще в епоху Просвітництва. Саме у той час починають критикуватися феодальні відносини та церква в якості соціального інституту такими французькими теоретиками як К.-А. Гельвеція, П.Гольбах, Д.Дідро. На їхню думку, Всесвіт утворився без дій Бога або інших сил. До прикладу, Гольбах описував матерію як явище, яке збуджує відчуття під дією спеціальних органів. Рух у його розумінні є способом буття матерії. Всесвіт неосяжний не через вищі сили, а дякуючи єдності матерії та руху. Так само релігії як вони вважають-цілком соціальне явище, яке дає змогу привілейованим станам, таким як дворянству та духовенству [1] управляти менш освіченим населенням. Фактично горевісною стає в такому [3] випадку цитата Вольтера, у якій йдеться про панівні верстви суспільства – «Якби Бога не існувало, його слід би було вигадати». Така критика позитивно вплинула на пробудження зацікавленості до питань соціальної обумовленості релігії, а також її місця в суспільстві.

Для соціолога релігія існує як соціальна освіта, тобто не просто як сукупність вірувань, ідеї, навчань, але – як група людей, що поділяють ці вірування. Релігійні ідеї завжди мають свого носія і цим носієм є якась соціальна спільність. Соціальним носієм релігії не обов'язково є певна група людей, що до цієї релігії належать і об'єднуються за одним цим критерієм – належністю до даної релігії. Такі організовані релігії з'являються порівняно пізно в історії релігійного розвитку.

Протягом тривалого періоду, що охоплює примітивну і архаїчну релігії, якщо використовувати термінологію Р.Белла, соціальним носієм релігії була не специфічна релігійна група, але суспільство, в якому соціальна

диференціація ще тільки починає розвиватися і якому притаманні певні релігійні прояви, риси, поряд з іншими. Існували й існують суспільства, які не знають жодних релігійних організацій, які можна було позначити як «церква».

Історично ранні релігійні спільності – це спільності «вітального» типу, такі, як сім'я, рід, плем'я, народ, держава. Самі ці спільності мають, наділяються сакральним характером. Приналежність до них переживається як єдність всіх з усіма і дає відчуття зіткнення з основою життя. А на пізніших стадіях, у товариствах Стародавнього Сходу, наприклад, державний і релігійний устрій збігалися. Релігійна приналежність визначається тут не приналежністю до якоїсь системи віри або специфічної релігійної групи, але приналежністю до даного соціального цілого. Такі релігії називають «народними релігіями», маючи на увазі, що їх соціальним носієм, «тілом» є народ як природно дана, «вітальна» спільність, або ще – «дифузна релігія» (це поняття, на відміну від «організованої релігії», ввів Дж.М.Йінгер; він мав на увазі, говорячи про «дифузні релігії», релігії родового суспільства.). Можна сказати, що релігія існує в такому дифузному ще вигляді і тоді, коли у високо вже диференційованому суспільстві, скажімо, античній Греції і Римі, з'являється релігійна професіоналізація, спеціалізовані ролі жерців і навіть їх організація, – і тим не менш ще немає головного відрізняючого організовану релігію ознаки – релігія поки не виробила свого власного специфічного «соціального тіла», форми соціальної організації, але існує ще лише як частина культури даної групи, суспільства. Релігійна приналежність визначається як приналежність етнічна, державна, як роль, приписувана по народженню. Релігійні ритуали вписані в життєві цикли і сезонний календар. Найперші релігійні організації створюються в таких суспільствах з дифузною релігією насамперед у малих девіантних груп, які прагнуть до ізоляції від «великого суспільства» за допомогою здійснення синтезу своєї релігії зі своїм суспільним життям, тобто створюють особливе релігійне суспільство, свою релігійну організацію.

Організація в загальносоціологічному сенсі є соціальна група, сформована для досягнення певних цілей. Члени таких груп відіграють певні ролі і між ними складаються не особисті, емоційно пофарбовані відносини, а суто формальні, раціоналістичні. Типові ознаки організації – поділ праці, поділ влади, делегування відповідальності.

«Однією з важливих основ будь-якої національної культури є релігія. Релігійні інститути беруть активну і дієву участь у формуванні духовного світу людини. В умовах нестабільного розвитку суспільства популярність релігій і культів особливо зростає. Не знаходячи вирішення своїх великих і малих проблем у цьому світі, багато громадян (молодь – не виняток) з надією звертають свої погляди на інший світ» [9].

В соціології родоначальниками теоритичного дослідження релігії є Макс Вебер і Еміль Дюркгейм. М. Вебером [6] був проведений аналіз існуючих в суспільстві релігій. Увагу Вебера, в першу чергу, було направлено на дослідження релігій, які мали вирішальний вплив на розвиток світової історії, а також приваблювали велику кількість віруючих людей, або як він сам їх охарактеризував, «світові релігії». Макс Вебер вивчав такі релігії як індуїзм, даосизм, буддизм і ранній іудаїзм. В його роботі «Протистанська етика і дух капіталізму» [7], а також в інших роботах, він робить акцент на тому впливі, яке було надано християнством на історію Західного світу. Вебер прийшов до висновків, що жодна з вивчених ним релігій, окрім протистантизму, так і не змогла стати основною базою капіталізму західного типу.

В середині ХХ століття почався упадок, як у вивчені релігії, так і в релігійності [31]. Ці фактори зумовили зміну положення основних концепцій релігії. Французька соціологія релігій почала проводити дослідження релігійності в руслі поглядів Е. Дюркгейма. Його цікавість взагалі проявлялась в питаннях релігії невеликих традиційних суспільств. Робота Дюркгейма «Елементарні форми релігійного життя» [27] дуже вплинуло на соціологію релігій. Підстави про те що необхідно досліджувати релігію були закладані у 60-ті і 70-ті роки ХХ століття.

П. Бергер у своїй статті, яка вийшла у 1999 році, заявив, що теорія про те що суспільство живе у секуляризованому світі – не правильна [30]. Суспільство на сьогодні настільки фанатично релігійне, як це завжди і було. Думка про те, що індустріалізація однозначно приводить до кризису віри і упадку релігії, як в суспільстві, так і в головах людей, є не правдою. Індустріалізація включає в себе деякий секулярний вплив на певні держави більше ніж на інших. Однак, воно також породжує великий рух контр секуляризації. Із цього можна зробити висновок, що відносини між релігією і сучасним суспільством досить непрості. В якості аргументів даного твердження є статистичні данні і результати соціологічних досліджень.

Найбільш повну методіку емпіричного дослідження релігійності в середині ХХ ст. створили Глог Ч. [28]., Олпорт Г. [26]., Пивоварський В. [32], Ламберт І. [29]. Ч. Глок представив п'ять ключових вимірювань релігійності, за допомогою яких можна охарактеризувати релігію у всьому її обсязі. Г. Олпорт – вивчав типи релігійної орієнтації в їх відношенні з етнічними забобонами, він вважав, що для збереження психічного стану людини сприяє внутрішня, а не зовнішня релігійна направленість. Цей метод виявив подвійну природу релігійності. В. Пивоварський вніс пропозицію про сім параметрів і 73 показники змін релігійності. І. Ламберт завдяки дослідженням поділив віруючих на три категорії. До цього висновку вчений прийшов, відштовхуючись від експериментальних досліджень у Франції.

Протягом останнього десятиліття ХХ ст. структура релігійного простору країни істотно змінилася. До початку 1990-х рр. вона була представлена всього 15 – 20 релігійними напрямками. Оскільки історичними носіями певних релігій були корінні етноси або групи етносів, ареали їх традиційного, історично сформованого розселення були одночасно і ареалами поширення сповідуваних ними релігій. Для сучасного суспільства характерна тенденція до зростання релігійного розмаїття, що пов'язано зі зміною національної структури населення регіонів, зовнішньою і

внутрішньою відкритістю країни. Зараз проживають люди, як мінімум, 50 - 60 національностей – послідовники 20 - 30 релігійних напрямків.

В результаті сьогодні офіційні служби (Міністерство юстиції, Держкомстат) не мають сучасних, повних і достовірних даних про кількість віруючих як по країні в цілому, так і по окремих регіонах і релігійних напрямках. За відсутності статистичних даних щодо індивідуальної релігійної приналежності вихідними матеріалами для визначення чисельності тієї чи іншої конфесії може служити кількість зареєстрованих в українських органах юстиції релігійних організацій відповідного спрямування та дані соціологічних опитувань.

1.2. Соціологія релігії як галузь соціологічного знання

Місце, яке відводиться соціальними науками вивчення релігії, довгий час залишалося досить курйозним. Над наукою про релігію тяжіли одночасно і ідеологічний тиск, і ідеологічний захист. У цій науці переважали дуже важливі і часто просто блискучі теоретичні формулювання. У ній були теоретичний опис і разом з тим зневажливе ставлення до багатьох питань, що входять в її сферу. Крім того, практично ніякої уваги не приділялося хлібу нагальному будь-якої науки, а саме, перевірці найважливіших теоретичних тверджень за допомогою контрольного спостереження.

Подібна ситуація стала змінюватися з початком другої світової війни. В Європі і Америці наукове вивчення релігії отримує все більш відчутну підтримку. Прості узагальнення з приводу релігійних інститутів і релігійної поведінки замінюються їх детальним аналізом, в якому переважають точні порівняння. Все більш чітко відчувається потреба брати до уваги відмінності в класовій приналежності, бразуванні та інші соціальні факти для проведення більш точних узагальнень щодо релігійного впливу або, навпаки, впливу на релігію. У цей час з'являється ряд спеціалізованих журналів, що займаються публікацією досліджень у галузі релігії.

Цілий ряд проблем, порушених у дослідженнях з соціології релігії в цей період, показав, що ця дисципліна не є певною таємницею, доступною лише присвяченим у неї фахівцям, які працюють у суворих рамках наукового інтересу. Навпаки, вивчення соціології релігії передбачає роботу в найбільш важливих сферах, аналіз суспільства і культури в актуальному для певного періоду часу контексті. Без ретельного вивчення релігійних груп і релігійної поведінки неможливо займатися проблемами "соціальної стратифікації, соціальних змін, міжгрупових відносин, політичної соціології, бюрократії, соціального консенсусу і орігенсусу, соціології конфлікту, вивчати еволюційні процеси нещодавно створених націй і спільностей, – і це далеко не повний список наукових проблем, пов'язаних із соціологією релігії.

Вивчення суспільства має бути вивченням релігії, і вивчення релігії має бути вивченням суспільства. Соціологія релігії – одна з галузей наукової соціології. Вона є сполучною ланкою між теологією і соціологією; релігія є граничний вихідний факт, базис, а соціологія дає можливість науково досягнути його.

Соціологія релігії не залежить від ціннісних орієнтації соціологів, вона об'єктивна і неупереджена. Вона вивчає емпіричні явища, намагаючись робити узагальнення щодо взаємозв'язків між релігійною поведінкою та іншими типами соціальної поведінки.

Соціологія релігії оперує низку інтегрованих і перевічених тверджень, що співвідносяться з більш широкими теоретичними схемами загальної соціології. Висувані гіпотези повинні бути явними, певними і формулюватися таким чином, щоб залишалася можливість їх емпіричної перевірки.

У соціології релігії виділяють наступні рівні знань:

1) система основних позицій, які передають сутність релігії, її відношення до економічної основи, її соціальні початки тощо;

2) система знань, для якої характерний менший рівень узагальнення порівнюючи з першим рівнем. До суджень даного ступеня належать

«структура релігії», «роль релігії», «рівні релігійної усвідомленості», «культ», «релігійна група», «секта», «церква» і т. ін.;

3) комплекс понять, що тлумачаться, та прагматичних понять: «релігійність», «критерії релігійності», «становище релігійності», «відношення людей до релігії та атеїзму» і т. ін. Операціональна інтерпретація термінів грає велику роль у створенні схеми соціологічних досліджень, а емпіричні уособлення стали базою теоретичного аналізу.

Соціологія релігії тісно взаємодіє із іншими науками релігієзнавства. З огляду на те, що до релігії входить чіткий світогляд та соціальні корені, соціологічне вивчення релігії повинно бути підв'язаним під вирішення особливих світоглядних питань. З іншої сторони, виділення суспільних причин, які можуть породжувати релігію, дає змогу поглибити знання про натуру релігійного світогляду, побачити відповідність між гносеологічними коренями релігії та її суспільними початками. З такого боку приходимо до зв'язку соціології релігії з атеїстичними теоріями.

Соціологія релігії так само взаємопов'язана із психологічною стороною релігії. Аналізуючи компоненти релігії, для даної науки надзвичайно важливо проаналізувати релігійну свідомість: масову, групову та індивідуальну. Аналіз мислення, психології віруючих з боку їх детермінованості дає підґрунтя для подальшого опанування факторів релігії і з психологічної сторони. Не дивлячись на це, виявлення організації релігійної свідомості в соціологічному аспекті, усвідомленість суспільної функції релігії, визначення ефекту релігії на психологію людей потребує брати до уваги інформацію психології релігії.

Соціологія релігії також асоціюється з філософією релігії. Філософія опановує найзагальніші засади існування природи та людини, ставить на меті охопити всесвіт у цілому.

Філософія та релігія певною мірою синхронізуються за своїм предметом (світосприйняття та життя індивіда), але вони різняться за

техніками, за допомогою яких осягають цей предмет. Релігія базується на досвіді. А філософія в свою чергу застосовує логіку.

Дослідник повинен, перш за все, абсолютно адекватно розуміти сучасну соціологічну теорію і методи її дослідження. Він повинен бути абсолютно об'єктивний у своїх трактуваннях релігійних фактів; крім того, він повинен бути глибоко зацікавлений у вивчуваному матеріалі і добре знати його. Серед соціологів є такі, які вважають себе «релігійними», інші «антирелігійними», а треті – швидше індивідуальні до релігії. Соціологи двох перших груп часто страждають браком об'єктивності, а треті – браком інтересу до розвитку соціології релігії.

Вчені, які займаються соціологією релігії, не володіючи соціологічною теорією і методологією, тим не менш можуть зробити чимало корисних і точних спостережень, але навряд чи їх відкриття привнесуть що-небудь нове в розвиток соціологічної теорії релігії, так як піднімаються ними проблеми структуровані інакше, ніж цього вимагає загальноприйнята соціологічна теорія.

Незважаючи на майже невичерпний запас відомостей про примітивні і цивілізовані релігії, про історію церкви, про сектантські рухи і на величезний запас релігійних матеріалів у письмовому вигляді як те: проповіді, офіційні публікації церковних парафій тощо, - відчувається велика вада емпіричного матеріалу, без якого важко робити будь-які адекватні узагальнення. Крім того, дуже важко буває судити про достовірність більшої частини наявних даних. Майже всі інформації про первісні релігії ґрунтуються на спостереженні лише однієї людини і абсолютно неперевірені іншими дослідниками.

Детально розроблені теорії соціології релігії побудовані головним чином на дійшли до нас записах двох-, три- або двадцятип'ятивікової давності, коли проблеми перевірки, достовірності і особливо проблеми повноти відображення релігійної дійсності не стояло. Це, звичайно, не означає, що не може бути побудована якась струнка теорія на підставі

вивчення такого матеріалу, але означає тільки те, що будь-які певні висновки в цьому випадку робити неприпустимо.

Крім того, більшу частину даних, доступних і прийнятних для використання соціологами релігії, немає з чим зіставити, порівняти, а, отже, такого роду інформація практично неперевірюється. Використовуючи такі дані, досить важко робити узагальнення і формулювати висновки.

З цим пов'язана і ще одна проблема, яка полягає в тому, що дані, які збирають, не керуючись певною науковою концепцією, найчастіше мають зовсім незначну наукову цінність. В ідеалі ж емпіричний матеріал повинен збиратися щодо гіпотез, що перевіряються. Але лише незначна частина інформації, з якою доводиться працювати соціологу релігії, відповідає цій вимозі, яка дійсно приносить чималий успіх.

Зрозуміло, таке використання гіпотез таїть у собі чималу небезпеку. Проблема встановлення релігії як соціального аспекту полягає в тому, що на даному рівні релігія повинна розглядатися як соціальна поведінка, або іншими словами, як послідовний образ вчинків, впливаючих на певні аспекти організації і віри.

Будучи дослідником, соціолог не може керуватися суб'єктивним відношенням до релігії і наділяти її такими поняттями як істинна і брехня. Дюркгейм дав визначення релігії, в якому головна думка зводиться до того, що релігія взаємодіє зі «священними речами».

1.3. Релігія як соціокультурний інститут

Релігія як соціальний інститут є сукупністю соціальних догм, функцій історично утвореною сукупністю вір і звичаїв, ритуалів, шаблонів поведінки, моральних цінностей і установ, які знаходяться у духовних текстах, внаслідок яких створюється, аналізується та перевіряється релігійне життя людей.

Релігія як соціальний інститут існує на таких рівнях:

1) ціннісно-нормативному, який є комплексним порядком вірувань, норм, правил з релігійних текстів. Звідти люди дізнаються про релігійні пояснення структури світу, природи, збирають дані про Всесвіт, людей, соціуму. Такі моменти дуже важливі в релігії, так як саме від них залежить сприйняття людини та її емоції (любов, ненависть, повага). Релігійні поняття можна вважати ціннісними системами, які займають грають важливу роль у традиціях соціуму, так як здатні перемінити поведження людини. Вони встановлюють важливі етичні норми, необхідні для мирного співіснування людей.

2) Організаційному: з релігійно-етичного погляду, продуманого М. Вебером[6], всю людську громадськість умовно ділять на народи іудео-християнсько-мусульманських традицій (Захід) та народи з характерними для них індуїзмом, буддизмом, конфуціанством і даосизмом (Схід – індійці, китайці та інш.)[17].

Розглядаючи світогляд іудео-християнсько-мусульманських народів, Ю. Павленко вирізняє наступні, притаманні їм переконання:

- усвідомлення духовної основи буття як особистого Бога, творителя та судді видимого світу [17];
- сприйняття людини як істоти, створеної Богом за своїм образом і подобою, яка має свідомість, почуття, вільну волю та свободу суджень, що і є її характерною рисою серед інших істот.
- Уявлення світу як витвору (а породження) Бога, передане людям задля спільного користування та праці.
- Віра в особливість буття [11] кожного індивіду, відсутність точної відповіді на запитання про існування душі до народження та віра у Пекло та Рай, в залежності від дій під час життя.
- Повне розділення добра і зла, що пов'язують з Богом та Дияволом. У даному факті можна прослідкувати впливи зороастристського дуалізму.

1.4 Функції релігії у суспільстві

Е. Дюркгейм у роботі «Елементарні форми релігійного життя. Тотемічна система в Австралії» (1912) чітко обґрунтував власний висновок, що релігія як чинник соціальної інтеграції [16], має певні функції для суспільства.

К. Маркс позиціонував релігію як соціальний чинник, так як вона виконує доволі чіткі функції в соціумі:

- Ідеологічну (формує моральні норми);
- Компенсаторну, так як підтримує людей у складні часи, кажучи, що «за всі муки люди отримають винагороду»
- Більша частина українських теоретиків вважають, що соціальний інститут релігії також може виконати інтегруючу, регулятивну, психотерапевтичну та комунікативну функції.

Інтегруюча функція стосується всіх релігій. Вивченні даної функції присвятив життя Е. Дюркгейм. Різні релігії та віри породжують певні соціальні структури та організації однодумців та тримає їх разом.

Регулятивна функція підтримує та посилює активність звиклої для людей норм поведінки, а також здійснює соціальний контроль. Такий контроль соціальним інститутом релігії реалізується як офіційно — шляхом переконування та залякування релігійних людей церквою, так і неофіційно, коли самі віруючі залякують або заохочують своїх оточуючих. Досліджуючи різні сфери людського й суспільного життя, М. Вебер виявив причинно-наслідковий зв'язок, за яким релігійно-етичні цінності є причиною, а поведінка людини – наслідком.

Психотерапевтична функція зводиться до того, що різноманітні релігійні ритуали позитивно діють на психіку віруючих, створюють позитивне мислення, дарують самовпевненість та охороняє від стресів. Очевидно, чому віруючими дуже часто стають особи, які мають певні особисті проблеми, хвороби та інше, адже всі релігійні обряди мають на меті підбадьорити учасників.

Приміром, поховальні та поминальні ритуали можуть послабити біль утрати. До того ж, вони об'єднують людей, підштовхують їх до підтримки один одного у скрутні часи. За часів Другої Світової війни радянська влада перестала боротися із церквою, так як знала про її функції. Німецький вчений П. Бергер зазначив, що індивід, зрікаючись релігії, вимушений переживати бездомність та самотність. Внутрішні якості особи, яка не підтримує контакт із навколишнім світом, який гарантує віра, теоретик називав «бездомною свідомістю».

Комунікативна функція втілюється підчас взаємодії віруючих. Методами взаємодії можуть бути різноманітні свята, традиції, обряди, молитви тощо. Усі перераховані вище функції є універсальними та характерні для кожної релігії. Але загальною прикметою формування релігій у ХХ ст. є її секуляризація – факт перехід людей від релігійних пояснень світу до науково-раціональних. Секуляризація зменшила ефективність релігій а соціумі. Результатом такого процесу стало відділення церкви від державної влади та розповсюдження атеїзму, та безпосередньо послаблення вищеперерахованих функцій.

Задля збільшення авторитетності релігії та уповільнення секуляризації, а також створення загальнохристиянської соціальної програми, [10] котра би підходила як віруючим, які проживають в різних за соціальними системами країнах, сформувався рух за об'єднання усіх християнських конгресій, який називається екуменічним. Даний рух характерний для багатьох релігій. Для нього типова координація дій християнських організацій з нехристиянськими.

1.5. Сьогоднішній вибір молоді

Аналіз релігійності української молоді дозволяє констатувати нове - порівняно з даними минулого періоду.

Йдеться про подолання стереотипів серед молоді, насаджуваних шкільними програмами та атеїстичним вихованням загалом, стереотипів (на

зразок того, що «релігія заважає розвитку науки», «релігія – діло стареньких» тощо).

Мусульманська молодь Київа провела 21 вересня іфтар (урочисту трапезу) в одному зі столичних кафе. А вже що стосується різних акцій, спрямованих проти наркоманії або поширення СНІДу, то їх дуже багато. Особливо активні на цьому терені протестанти.

Звісно, все це знаходить відгук у серцях молоді. Багато хто, наприклад, прагне ближче познайомитися з ісламом, не лякаючись нав'язаного йому негативного іміджу. Інші молоді люди, ведені своїми мотивами, звертають погляди в бік християнства.

Неймовірно складно сказати які іменні фактори сприяють популярності того чи іншого віровчення. Ще важче сказати, що ж молодим людям не подобається. Рационально вибрати собі «віру до смаку», як, наприклад, крісло або автомобіль, просто не можна. Тут діють інші механізми.

Молодий розум цікавий, часто його не проймеш величною суворістю християнства або ісламу. Юнацький максималізм укупі з духом протистояння масовій культурі, «попса» захоплює гарячі голови в дебрі нових релігійних рухів. Ось вже де можна розвернутися, особливо якщо врахувати, що інтерес до всякого роду окультних і езотеричних знань підживлюють сучасні ЗМІ. Незліченні квазінаукові передачі, що розгадують одну таємницю за іншою, насправді ставлять більше запитань, ніж знаходять відповідей.

Окультизм та езотерика завжди вражали і вражатимуть молоді недосвідчені уми. Інтрига, пристрасть пізнати те, що іншим недоступно, наліт таємничості. Велика спокуса всім цим зацікавитися. Мода на альтернативну реальність робить свою справу: захоплення фантастикою і фентезі, рольовими іграми всіх мастей. Межа між реальністю і вигадкою буває часом настільки тонка, що стає нерозбірливою. Ще одним

каталізатором виступають наречені звідки взяли в невимірній кількості потомчі і доморощені чаклуни, відьми і маги, цілителі та екстрасенси.

Доступна література (а в книгарнях тепер є окремі стенди, які так і називаються – «езотерика») може перетворити захоплення магією з різдвяного ворожіння на топленому воску в справу нехай не всього життя, але, у всякому разі, багатьох років. І дійсно, є групи молодих людей, які на своїх зборах проводять різні магичні обряди і ритуали. Причому багато таких груп – це не дітище одноденного захоплення трьох однокласників, а повноцінні спільноти з ієрархією, обрядами ініціації, доктриною.

Ні для кого не секрет, що молоді люди часто утворюють субкультури за різними ознаками, як правило, таким критерієм виступає музика. Часто буває так, що субкультура пропонує деякий образ духовного розвитку свого адепта. Серед любителів важкої музики ширше поширене захоплення неоязичництвом і сатанізмом (у дуже широкому сенсі), ніж серед представників інших молодіжних течій. Що приводить молодих людей на капище або на чорну меса? Коло спілкування, мода, а може бути – справжня віра в Сварога і Велеса? Відповіді можуть бути різними.

1.6. Історія соціології релігії як наукової галузі

Соціологія релігії починає своє формування як наукової дисципліни орієнтовно із середини двадцятого століття. Але починається галузь ще в епоху Просвітництва. Саме у той час починають критикуватися феодальні відносини та церква в якості соціального інституту такими французькими теоретиками як К.-А. Гельвеція, П. Гольбах, Д. Дідро. На їхню думку, Всесвіт утворився без дій Бога або інших сил. До прикладу, Гольбах описував матерію як явище, яке збуджує відчуття під дією спеціальних органів. Рух у його розумінні є способом буття матерії. Всесвіт неосяжний не через вищі сили, а дякуючи єдності матерії та руху. Так само релігії як вони вважають цілком соціальне явище, яке дає змогу привілейованим станам, таким як дворянству та духовенству управляти менш освіченим населенням.

Фактично горевісною стає в такому [18] випадку цитата Вольтера, у якій йдеться про панівні верстви суспільства – «Якби Бога не існувало, його слід би було вигадати». Така критика позитивно вплинула на пробудження зацікавленості до питань соціальної обумовленості релігії, а також її місця в суспільстві.

Один із перших філософів Нового Часу, який зміг пояснити релігію з наукової сторони І.Кант (1724-1804). Він першим розпізнав різницю сутності релігійних знань та їх практичного використання. Релігія, як казав Кант, включає до себе не лише синкретичне знання, а також і практичне користування, іншими словами можливість позначатися на соціальних процесах у соціумі. Особистість, божественна з самого початку, одночасно є й частиною природи, а вірування – це наслідок людської чесноти. В такому разі правильною є не створення держави за бажанням Бога, а навпаки, створення її на етичних основах народу. Держава в свою чергу має обороняти не релігійну владу, а передусім демократичні права, одним із котрих є свобода віросповідання. Зародок формування соціології релігії став можливим також дякуючи полеміці між філософом-ідеалістом Г. Гегелем та яскравим релігійним критиком Л. Фейєрбахом.

Г. Гегель, на захисті абсолютистської прусської держави обґрунтовує, що держава повинна базуватися на релігійних нормах, адже релігійний культ створює базу державного порядку та покірності громадян. Державу він нарікає творінням Бога. Замість того, Л. Фейєрбах рішучо [23] розкритикував релігію. Він свідчить, що поява релігії- це не наслідок Божої волі, а тільки результат жаги до щастя кожної людини. Він каже, що особистість намагається бути щасливою, і з цієї причини відшукує у вірі щастя, а також всі моменти, до яких прагне (благополуччя, впевненість, любов). Саме так Л. Фейєрбах надав джерела початків релігійної свідомості.

Матеріалістичні ідеї Л. Фейєрбаха, які проявились в особливому критичному відношенні до віри, розповсюджували і учені марксизму. К. Маркс та Ф. Енгельс визнавали, що релігія має повністю соціальний характер

та є історичним феноменом. Релігія створюється тільки під дією соціальних процесів, які відбуваються в державах. Релігія, з точки зору марксизму, примусово впливає на індивідів, як і будь-який інший соціальний інститут. К. Маркс був першим, хто надав компенсаторну роль релігії, яка характеризується розумінням людиною того, що всі муки будучи винагороджені.

Формуванню основи для соціології релігії посприяли теоретичні роботи знаменитих класиків соціології – О. Конта та Г. Спенсера.

О. Конт вважає, що суть релігії у допомозі людству, його єдності. Релігія, на його думку, упорядковує всі бажання людей та управляє політикою, економікою і мистецтвом. Релігія – необхідна частина історичного розвитку, його основна детермінанта у період теологічної стадії, у яку входила первісна громада, рабовласництво та феодалізм. Із зверненням до позитивного етапу релігія загубила своє чітке домінування в соціумі, але все ж грає велику роль, зв'язуючи та об'єднуючи соціальні інститути.

Г. Спенсер розтлумачив це поняття як чітко соціальне явище та назвав його основні функції – покращення сімейних стосунків, керування поведінкою людини, збільшення національної об'єднаності, виправдовування інституту власності [24]. Таким же чином, як і Конт, Спенсер вірив, що віра стає пов'язуючим фактором серед соціальних інститутів.

Ініціаторами соціології релігії як наукової дисципліни вважають Е. Дюркгейма та М. Вебера.

Е. Дюркгейм, як і більша частина його послідовників, вважає релігію соціальним явищем. Крім цього, він гіперболізував ефект релігійних знань, порвнюючи її з соціальними. Таким чином, свідченням релігійної свідомості є не довіра вищим силам, а розділення всіх соціальних аспектів на світські та священні.

Розглядаючи релігійні символи перших вір, Е. Дюркгейм прийшов до того, що священність є реалізуванням спільних потреб. Тому мета релігії така

ж, як і свободи та норми – утримання рівноваги і стабільності соціуму. В знайомій нам спільноті патріархальний шлях колективізму відобразився в «релігії людяності», визнанні свобод кожного створіння. В результаті, теоретик надає 2 позиції релігії – консолідууючу, так як вона згуртовує соціум, та стимулюючу, так як релігія може мотивувати соціальний прогрес.

М. Вебер розділяє релігії також за їхнім відношенням до світу. Таким чином, конфуціанство характеризується прийняттям світу; наспроти, спростування і відторгнення світу характерне буддизму. Окремі релігії приймають світ за умови його покращення й виправлення. До таких належать іслам, християнство, зороастризм

«Ідеальними типами» у розумінні ученого є такі цінності:

- 1) етика єдності;
- 2) відділений від цінностей та чисто функціональний розум, або формальна раціональність;
- 3) стихійно-екстатичний початок, харизма, база релігій

Очевидно, що три перераховані вище цінності – ідеалізовані, та не існують в чистому виді в реальності. Проте безсумнівно, що вони є базовими догмами, котрі тяжіють одна до одної та борються одна з одною, як і сформовані згідно ними ідеальні види. М. Вебер вважає релігію останньою базою стандартів. При цьому порозуміння між ворожими стандартами, за думкою М. Вебера, не може існувати: жодна наукова ідея не зможе відшукати достатню причину домінування одних цінностей над іншими. Так Вебер довів, наскільки моральні догми [22] ефективні для соціальних процесів. Таку думку він доводить у своїй знаменитій роботі— «Протестантська етика і дух капіталізму», в якій теоретик чітко показує процес фомування капіталізму на базі релігійної моралі протестантизму.

Так, як і М. Вебер, функціональним аналізом у вивченні релігії користувався і британський соціолог польського походження Б. Малиновський (1884-1942), який порівнював релігію та магичні сили. Релігію учений розглядав як ефективний метод у боротьбі з соціальними кризами.

Підсумовуючи, роботи О. Конта, Г. Спенсера, К. Маркса, Е. Дюркгейма, М. Вебера, Б. Малиновського та інших соціологів поклали початок розвитку теорії соціології релігії. Подальші дослідження відбувалися методом намічених її родоначальниками шляхів: релігія та стійкість суспільства, релігія і соціальні зміни, релігія і соціальний прогрес.

1.7. Соціологічні дослідження

Якщо ще 10-15 років тому серед усіх вікових груп найнижчий показник релігійності (1-2%) був серед молодих (серед дорослих – близько 10%), то нині вікові відмінності не впливають скільки-небудь помітно на релігійність населення. У цьому можна переконатися за відповідями респондентів усіх світоглядних груп. Так, віруючих у Бога серед опитаної молоді виявилось 32,1%, а серед дорослих – 34,9%; коливаються між вірою і невірою – відповідно 27% і 27,6%; байдуже ставляться до релігії – 13,9% і 14,7%; невіруючих – 14,6% і 13,5%.

Відносно помітна різниця фіксується лише серед віруючих у надприродні сили (відповідно, 12,4% і 9,3%), що, мабуть, пов'язано із захопленням молоді різними формами нетрадиційної релігійності, в тому числі позасповідною містиккою (віра в спілкування з духами, магію, знахарство, ворожіння, чаклунство, астрологію Розвитку зазначеного інтересу до окультизму, езотеричних напрямів, що завжди зростає в епохи крутих суспільних змін, сприяє і поширювана останнім часом в неабиякій кількості окультна література.

Для об'єктивного розуміння ролі і місця релігії у свідомості молоді важливо врахувати і те, що значна кількість молодих людей – аж ніяк не тільки віруючих у Бога, а й представників інших світоглядних груп, включаючи індиферентних і невіруючих, – вважають себе прихильниками традиційних релігій.

Позначається тут, серед інших причин, тісний зв'язок релігійної та національної самосвідомості. Заперечуючи свою релігійність при

світоглядній самоідентифікації, молодь водночас відносить себе до прихильників традиційних релігійних об'єднань. Таким чином, православ'я або іслам сприймаються не тільки як власне релігійна система, а як природне культурне середовище, національний спосіб життя («російський – тому православний», «татарин – тому мусульманин»). Так, до православних віднесли себе не тільки 56,2% тих, хто коливається, 24,1% віруючих у надприродні сили, але і 8,8% індиферентних і навіть 2,1% невіруючих молодих людей.

Релігійний світогляд багатьох молодих людей досить рихло, розмито. Наприклад, до тих, хто коливається між вірою і зневірою, віднесли себе 32,7% православних, 30,0% мусульман, 14,3% протестантів; до віруючих у надприродні сили: 6,5% православних, 6,7% мусульман, 6,3% католиків, 10,0% юдеїв, а також 37,7% віруючих, які не належать до будь-якої конкретної конфесії [14].

Ця теза приблизно рівною мірою поширена в громадській думці молоді, що належить до найрізноманітніших світоглядних груп, а також конфесійних.

Таким чином, більшість молоді, позитивно ставлячись до зростання впливу релігійних організацій, фактично висловлює побажання, щоб релігійні організації чітко визначили своє місце в суспільному житті і не втручалися в сфери, що лежать поза їх компетенцією.

Певні відмінності між віруючою і невіруючою молоддю позначаються і в ступені прояву інтересу до політики (серед групи невіруючих в 1,5 рази більше, ніж у групі віруючих, тих, хто уважно стежить за політичною інформацією в країні), а також у ступені участі в роботі політичних партій, мітингах, демонстраціях, страйках тощо (протягом останнього року група невіруючих удвічі більше брала участь у подібних акціях). Наведені дані говорять про те, що віруючі менш схильні до відкритих форм протесту: у разі значного погіршення життя молоді та їх сімей готові взяти участь у різних акціях протесту 8,2% віруючих у Бога, 4,9% тих, хто вагається, 4,1%

віруючих у надприродні сили, 9,5% байдуже ставляться до релігії і 15,7% невіруючих» [15].

«Отже, релігійність, як і весь світогляд сучасної молоді, має досить складну структуру. При загальному зростанні порівняно з минулими десятиліттями числа віруючих, серед молодих людей виявляється досить значна частина (більше 50%) невизначених – тих, що коливаються між вірою і невірою, а також індиферентних і вірять у безликі надприродні сили. Нерелігійний тип світогляду продовжує займати значне місце у свідомості молоді. Сама ж релігійна молодь більшою мірою виступає за збереження сімейних і національних цінностей, і, при всій стурбованості злободенними суспільно-політичними реаліями, не готова в даний час до їх рішучої переробки» [4].

1.8. Методологічний розділ

Цю проблему найкраще вивчати методом опитування. Джерелом інформації в даному випадку може служити словесне або письмове судження людини. Відштовхуючись від нашої теми краще вибрати анкетування, як метод опитування, при якому спілкування між соціологом-дослідником і респондентом, що є джерелом необхідної інформації, опосередковуються анкетною. Анкета це – об'єднана єдиним дослідницьким задумом система питань, спрямованих на виявлення думок і оцінок респондентів і отримання від них інформації про соціальні факти, явища, процеси. Анкета має сувору структуру і складається з декількох частин. Перша, ввідна, являє собою безпосереднє звернення до респондента. У ньому коротко йдеться про цілі і завдання дослідження, підкреслюється його значення, повідомляється про те, як будуть використані результати. Тут же наводяться правила заповнення анкети і обов'язково гарантується анонімність відповідей.

Друга частина анкети – основна. Вона містить питання (їх блоки), направлення на отримання необхідної інформації. Оскільки анкета повинна сприяти вирішенню декількох завдань, то краще, якщо кожній з них буде

відповідати свій блок питань. Таким чином можна виявити стосунки обстежуваної особи до людей, власної поведінки, подій; визначити культурний рівень, особливості моральної та правової свідомості, рівень розвитку інтелекту тощо.

Тема віри є досить інтимною стороною людського життя. Анкета забезпечує анонімність, у зв'язку з чим підвищується і рівень достовірності даних, отриманих в результаті опитування.

Висновки до Розділу 1

Соціологія релігії – наука, яка вивчає релігійні явища через призму суспільства, і суспільні явища через призму релігії. Соціологія релігії належить до специфічних соціологічних галузей. Вона перш за все зображує умови, за яких певна релігія зароджується та популяризується в певній місцевості, а також її роль у суспільстві. Соціологія релігії тісно взаємодіє із іншими науками релігієзнавства – атеїстичними теоріями, психологією, а також філософією релігії. Релігія як соціокультурний інститут вміщає в собі всі традиції, ритуали, морально-етичні норми, які сприяють формуванню суспільства та особистості, а також визначають місце останньої в цьому суспільстві. Карл Маркс виділив такі основні функції релігії, як ідеологічну, компенсаторну, а також інтегруючу, регулятивну, психотерапевтичну та комунікативну функції. Соціологія релігії починає своє формування як наукової дисципліни орієнтовно із середини двадцятого століття. Основоположниками соціології релігії як наукової галузі вважають К.-А. Гельвеція, П.Гольбаха та Д.Дідро, а продовжують розвивати її такі теоретики, як І. Кант, Г. Гегель, Л. Фейєрбах, О. Конт, Г. Спенсер, Е. Дюркгейм, М. Вебер та інші.

РОЗДІЛ 2.

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ. МІЖНАРОДНЕ ПОРІВНЯЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Релігія у системі міжнародних відносин

Роль релігій у міжнародних відносинах найяскравіше простежується на функціональному рівні. Функціональна природа релігії постає з усвідомленням її ролі та місця в суспільстві, які вимоги вона виконує.

У першому розділі були надані основні функції релігії у суспільстві. Кожна із вищеперерахованих функцій грають важливу роль у будові міжнародних відносин. Зокрема, компенсаторна функція релігії проповідує рівність всіх людей у певних аспектах. Комунікативна функція проповідує толерантність до інших людей, а особливо тих, хто має таку ж віру. Регулятивне призначення релігії в системі міжнародних відносин має на меті керування поведінкою релігійних людей, налагодження їх стосунків. У міжнародній політиці релігія здатна здійснювати як інтегруючу, так і дезінтегруючу функцію. Ще однією важливою для міжнародної політики функцією є функція легітимації, яка схвалює або засуджує певну політику стосовно інших держав. Через роботу багатоманітних функцій, релігія може формувати та передавати потреби різних верств населення, а також грати важливу роль у системі міжнародних відносин. В історії релігія та політика зазвичай взаємопов'язані.

Зокрема, у Стародавньому Римі [20] релігійне прославлення та політична система подавалися як синоніми. В добу Середньовіччя усі рішення монарха повинні були схвалюватися церквою. Саме з цієї причини крім ефекту релігії на політику та навпаки, вони ще й тісно взаємодіють.

Сам факт того, що люди приймають різні релігії, не можна вважати проблемою політики. Проте для послідовників політичних релігій характерне дуалістичне бачення соціуму як боротьби між «своїми» та «чужими», причому боротьба відбувається не тільки між представниками, наприклад,

православ'я та інших релігій, а й між «своїми» та «усіма іншими», до яких, буває, належать навіть представники тої ж релігії. А от до однодумців іноді належать представники інших релігій і ті, хто взагалі не проповідують ніякої релігії. Така особливість є у будь-якій політичній релігії: боротьба відбувається передусім з керівниками їхньої релігії.

Політизація релігії не здатна контролюватися релігійними очільниками, які не мають такого авторитету. Наприклад, послідовники політичного православ'я можуть навіть не сповідувати цю віру, а саме підтримувати її ідеологію.

Поява політичні релігії зумовлюється тим, що сама релігія не здатна бути мотиватором політичних виступів. Більша частина базованих на релігії політичних режимів є не ідеократичними, або побудованими на ідеології релігії. Визначення політичної релігії вперше надається у роботі німецького вченого Е. Фьогеліна «Політичні релігії» (1938 р.), в якій теоретик позиціонує їх як базу для створення таких тоталітарних систем, як фашизм, соціалізм та інші. Мета цього у пропагуванні єдності між всіма представниками задля більш продуктивної роботи.

Е. Фьогелін та його сучасники не вважають політичну релігію безпосередньо релігією; на їхню думку, вона не передбачає віру у Бога.

Мета, яку намагаються досягти релігійно-політичні ідеології, пов'язана із потребами соціуму.

Американський учений [21] М. Юргенсмейер описує релігійні війни так: «Такого роду релігійні дії є не просто політичними явищами, причинами яких стають релігійні протистояння; віддані прихильники вважають їх гранню ефективнішої боротьби. Сутички реальності мають зв'язок із ідеологією, моральною боротьбою між добром і злом, вірою та сумнівами». Це значить, що політична війна тлумачиться як «божественна» та символізує боротьбу добра та зла. Саме тому ворог часто вважається уособленням лиха.

З цієї причини релігійно мотивовані нападають на начебто випадкових людей. На думку М. Юргенсмейера, «Будь-яка людина, яка належить до

ворожого об'єднання, повинна бути знищена, так як вона є потенціальним солдатом».

Пропонуємо також розрізнити традиційну релігію та політичну.

Такі особливості вперше описав політолог К. Шмідт, котрий визнавав політику вираженням усіх протилежностей. Науковець підсумував, що політика характеризується поділом всіх людей на прихильників та противників. З його точки зору, цитата з Євангелія, яка каже любити своїх ворогів нерідко тлумачиться невірно, як обмеження будь-якого насилля. Він вірить, що ця фраза просуває ідею любові до особистих противників і не терпіти політичних.

Це значить, що політична релігія характеризується як специфічний формат релігії, який аргументує політичну поведінку через оскарження до божественного. Тобто, політична релігія поєднує віру та світогляд та дає можливість поєднати релігію з політикою.

Небезпека політичних релігій [5] не у зміні установлених норм поведінки, а в ототожнюванні релігії та політичного протистояння, створюючи тим самим площу для розвитку ксенофобії та насилля.

2.2. Інтрепретація основних понять:

Проблеми, що впливають на релігійність сучасної української молоді.

Первинні соціалізації:

1. Атеїзм серед близьких родичів
2. Наявність релігійного виховання.
3. Морально-психологічний стан в сім'ї.
4. Ставлення до релігії в сім'ї.
5. Релігійні традиції в сім'ї.
6. Традиції читання молитов у сім'ї.

Особистісні переконання:

1. Відвідування церкви.
2. Наявність релігійної літератури вдома.

3. Наявність предметів культу в домашньому вжитку.
4. Зацікавлення релігією.
5. Віра в екстрасенсів і в надприродне.

Можливі причини відсутності релігійної літератури вдома:

Атеїзм серед батьків

Можливі причини відсутності предметів культу будинку:

Атеїзм серед батьків

Відсутність поєднання з інтер'єром будинку

Релігійність сучасної молоді визначають такі позиції:

- Моральне задоволення після спілкування з духовними особами.
- Виховання.
- Сімейні молитви.
- Традиції релігійних свят у сім'ї.
- Доступність релігійної літератури.
- Наявність предметів культу будинку.
- Потреба у вірі.

Фактори, що впливають на релігійність сучасної молоді можна розділити на об'єктивні та суб'єктивні.

До об'єктивних належить релігійність батьків, виховання дитини, ведення курсу історії релігії в навчальних закладах, компанія однолітків, сімейні релігійні традиції тощо.

До суб'єктивних – особисті внутрішні переконання нагороди.

Всіх віруючих людей можна розділити на дві групи: активні та пасивні.

Активні віруючі це ті, хто, перш за все, ходять до церкви, дотримуються посту, шанують заповіді тощо.

Пасивні - просто вірять у Бога не дотримуючись при цьому будь-яких релігійних традицій.

Аналіз об'єкта даного дослідження дозволяє сформулювати наступні гіпотези:

- Загальна гіпотеза.

- Релігійність сучасної молоді визначається релігійністю сім'ї.

Загальна гіпотеза розкривається через ряд приватних гіпотез:

1. Молоді люди в сучасному світі все рідше звертаються за допомогою і підтримкою до батьків.
2. Батьківський авторитет падає, чому і довіра до релігії зменшується.
3. Зникають традиції релігійних свят у сім'ях.
4. Заборона на релігію за часів соціалізму так само накладає відбиток атеїзму в сучасному світі.
5. Відсутність курсу історії релігії в навчальних закладах не дозволяє отримувати додаткові знання про Віру.
6. Сучасна молодь все частіше займається особистими справами. Відвідування церкви не входить в їхні плани.
7. Молоді люди не звикли звертатися за допомогою до Бога, оскільки не отримали релігійного виховання вдома.
8. Всілякі наукові теорії походження людини всіляко доводять, що людина стала не від Бога. Тим самим спростовують достовірність Біблії.

2.3. Релігійна ситуація в Україні

Релігія в Україні – комплекс всіх існуючих релігійних та конфесійних угруповань в Україні та випадків, які траплялися у релігійному житті країни. На даний момент Україна – багатоконфесійна держава, в якій офіційно існує близько 21 тис. релігійних громад.

За статистикою 67,9% громадян України позиціонують себе як віруючих. При чому більша частина українців православні – 62,3%. Дане число постійно зменшується.

У 2018 році Україна посіла 11-е місце за кількістю віруючих серед 34 країн Європи. 31% українців є дуже релігійним. З них: 22% вважають релігію важливою частиною їхнього життя; 35% – з'являються на релігійних службах

не рідше разу на місяць; 29% стверджують, що моляться кожного дня; 32% повністю впевнені в існуванні Бога.

Католицизм

97% парафій української католицької церкви знаходяться в Галичині і Закарпатті. Основна мета церкви – проголошення особистого патріархату, а також розбудова спільнот у центрі та на сході країни через українців галицького походження та прихильників православ'я, які хочуть перейти до Католицької церкви.

Православ'я

У травні 2019 року 79% населення України вважалися православними, з них 49% відносяться до Православної церкви України. До УПЦ (МП) входить 16%, а 14% українців не дали чіткої відповіді.

Протестантизм

Своєрідним в нашій країні є питання релігійних спільнот протестантів, до яких належать як чітко харизматичні церкви, так і євангельські церкви. Спільнот налічується більше 8.000. Протестантами себе вважають 2,4% населення України, що складає 1,125 млн осіб. Кожного тижня ходять до церкви більше 820 тисяч з них, що на 30 тисяч більше, ніж в УПЦ МП. Отже, більша частина протестантських віруючих є активними, що стало їх особливою рисою

Свідки Єгови

В нашій країні живе більше 129 тисяч осіб, котрі вважаються Свідками Єгови. Протягом 2012 року сіть Свідків Єгови звузилася за рік до 1091 об'єднань, які становили 10,3% протестантських спільнот або 2,9% українських релігійних громад. Станом на першу половину 2013 року в організації церкви налічувався 1 центр і 1090 первинних пунктів, працювали 174 недільні школи.

Юдаїзм

Число юдейських релігійних [12] організацій становить 309, або 17,1% системи релігійних асоціацій національних меншин та 0,8% всієї

національної системи. Станом на першу половину 2009 року число юдейських організацій сягало 2920 елементів та 0,8% державної релігійної мережі.

2.4. Релігійна ситуація в Польщі

Церкви й інші релігійні об'єднання Польщі – релігійні громади, що знаходяться в Республіці Польщі. На початку ХХІ століття вони діяли згідно з положеннями Конституції Польщі про свободу совісті та релігії (включно із статтями 25 та 53) та Закону про гарантії свободи совісті та релігії від 17 травня 1989 р .

Після відновлення незалежності Польщі у Другій Польській Республіці, 7 конфесій були юридично визнані. До них належали:

- Католицька церква – конкордат між Святим Престолом та Республікою Польща
- Єврейський релігійний союз – наказ міністра від 5 квітня 1928 р.
- Східна старообрядницька церква – підтверджена указом президента від 22 березня 1928 р .

Мусульманський релігійний союз – Закон від 21 квітня 1936 р.

- Караїмська релігійна спільнота – Закон від 21 квітня 1936 р.
- Євангелічно-Аугсбурзька церква – існувала завдяки указу Президента від 25 листопада 1936 р .
- Польська автокефальна православна церква – на підставі указу Президента Республіки Польща від 18 листопада 1938 р .

До Другої світової війни, при переписі населення у 1931 році в Польщі, найпопулярнішими релігіями були наступні: католики латинського обряду (64,8%), православні (11,8%), греко-католики (10,4%), прихильники юдаїзму (9,8%) і протестанти (2,6%). Зміни, які відбулися після Другої світової війни, ознаменували собою перехід Польщі до однорідної у понятті релігій країною, в якій 86,7% - 95,5% – католики. Такій ситуації сприяли наступні історичні події: втрачання Східних прикордонних земель, основною релігією яких було

православ'я, перенаселення протестантського населення із Заходу до Півночі, геноцид іудейського населення Третім рейхом та його союзниками та інше.

Головна статистична інформація щодо релігійного стану Польщі станом на початок 21 століття

- Католицизм – 86,9% (здебільшого римо-католицька церква – 86,7%, греко-католицька церква – 0,14%, старокатолицизм – 0,12%)
- Православ'я – 1,31% (здебільшого Польська автокефальна православна церква – 1,31%)
- Протестантизм – 0,38% (лютерани та реформатські лютерани – 0,18%, п'ятидесятники – 0,09%, інші християни-євангелісти – 0,07%, адвентисти та інші групи – 0,04%)
- Свідки Єгови – 0,34%
- Буддизм – близько 0,04%
- Іслам – 0,013%
- Іудаїзм – 0,004%

Польща – одна з найбільш релігійних держав в Європі.

2.5. Соціологічне дослідження польської і української молоді

У даному підрозділі надаються результати проведення соціологічного опитування серед української та польської молоді.

Темою опитування стало ставлення молоді до релігії. Задля отримання результату було опитано 24 студентів, з них 12 студентів навчаються в Херсонському Державному Університеті. Інші 12 – студенти Поморської Академії Слупську.

З опитаних українських студентів 33% відповіли, що вірять у Бога, 67% не признають його існування. Таке ж питання серед польської молоді дало наступні відповіді: 67% впевнені у його існуванні, 33% не можуть дати точної відповіді.

Н а думку української молоді, Бог – це особистість (33 %), або безособова сила (67 %). В Польщі опитування дало протилежний результат.

Питання: чи вважаєте ви себе віруючою людиною, розділило українців на три рівні частини, одна з яких чітко впевнена в своїй релігійності, інші частково схильні до релігійності, остання третина вважається нерелігійною. Польські студенти вважають себе вірянами (67 %) або сумніваються у цьому (33%).

З опитаних українських студентів ні один не звертається до молитви, а от поляки роблять це набагато частіше: третина відвідує богослужіння часто, інша третина – іноді, і лише 33% не моляться зовсім.

В Україні дві треті молодих людей ніколи не відвідують церкву, і лише третина іноді до неї звертається. Всі опитані студенти з Польщі хоча б іноді ходять до церкви, третина з яких визнають такі події частими.

Наступне питання звучало таким чином: «Чи вірите Ви, що завдяки стражданню, смерті і воскресінню Христа люди можуть врятуватися. Ні один український студент не надав позитивної відповіді, на відміну від третини польських студентів. В ангелів та демонів вірять 33% української молоді і 67% польської

Віра у рай характерна для третини опитуваних українських студентів і для всіх польських. Для пекла показники в Польщі аналогічні, а в нашій країні третина не впевнена в існуванні пекла, а ще третина заперечила його наявність.

За результатами опитування, лише одна третина українських студентів знає молитву «Отче наш». В Польщі цей показник вдвічі більший. Українці схильні вірити, що після смерті потраплять до раю, або не дають чіткої відповіді. Серед поляків третина вважає, що потрапить до пекла. За прихильністю версій походження людини обидві групи розділилися на три рівні частини- перша група вірить у біблійну версію, друга виявилася прихильниками теорії Дарвіна, третя вірить у створення людства інопланетянами.

Одна третина українців і ні один із польських студентів не планує хрестити своїх дітей. Всі релігії рівні перед законом. Чи повинно православ'я мати особливі пріоритети перед іншими сповіданнями, враховуючи, що воно є традиційною релігією більшості українців?

Результати серед учнів ХДУ такі: 67% не знає, 33 дали негативну відповідь. Польська молодь вибрала такі відповіді: 33% – так, 33% – ні, 33% – не знаю.

Проведене дослідження дало змогу проаналізувати релігійність української та польської молоді, прослідкувати їхнє ставлення до церкви, Бога, раю та пекла та інших релігійних символів. Загалом, бачимо, що польське населення більш віруюче, аніж українське, що підтверджує їхній статус серед інших країн Європи. Більшість українців не молиться і не вірить у Бога, хоча в Польщі ці показники набагато більші. Показники відвідування церкви підтверджують надану вище теорію. Більша частина нашого населення проти пріоритетів традиційної релігії перед іншими, хоча серед поляків такі показники більші.

Висновки до Розділу 2

Як форми суспільної свідомості, релігія і політика постійно взаємодіють, адже їх носії практично одні й ті ж. Релігійна ситуація сильно впливає на міжнародну політику держави. Деякі сутички можуть призводити до появи релігійних війн. Зв'язок між цими двома сферами породив такий феномен, як політична релігія. Політична релігія характеризується як специфічний формат релігії, який аргументує політичну поведінку через оскарження до божественного. Тобто, політична релігія поєднує віру та світогляд та дає можливість поєднати релігію з політикою. Релігія в Україні – комплекс всіх існуючих релігійних та конфесійних угруповань в Україні та випадків, які траплялися у релігійному житті країни. За статистикою 67,9% громадян України позиціонують себе як віруючих. При чому більша частина українців православні. Церкви й інші релігійні об'єднання Польщі – релігійні

громади, що знаходяться в Республіці Польщі. Найбільше людей в Польщі проповідують такі релігії: католицизм, православ'я, протестантизм, свідки Єгови, буддизм та іслам. Проведене дослідження дало змогу проаналізувати релігійність української та польської молоді, прослідкувати їхнє ставлення до церкви, Бога, раю та пекла та інших релігійних символів. Загалом, бачимо, що польське населення більш віруюче, ніж українське.

ВИСНОВКИ

У результаті роботи ми визначили сутність релігії, визначили її місце та роль у суспільстві та у системі міжнародних відносин, порівняли релігійну ситуацію в Польщі та Україні, на основі цих даних провели соціологічне дослідження з приводу релігії польської та української молоді та прийшли до певних висновків.

- Дали визначення поняттю соціології релігії;
- Розглянули релігію як соціокультурний інститут;
- Виділили функції релігії у суспільстві;
- Проаналізували становлення соціології релігії як наукової галузі;
- Визначили роль релігії у системі міжнародних відносин;
- Розглянули релігійну ситуацію в Україні та в Польщі;
- Провели соціологічне дослідження польської та української молоді;

Релігія являє собою складний суспільний феномен, що не тільки відображає віру людини в існування надприродного начала, визнання нематеріального світу, але й є засобом спілкування та зв'язку віруючої людини з надприродним. Релігію як складне системне явище автори з точки зору системного підходу розглядають як таке, якому властиві структурність та ієрархічність певним чином взаємопов'язаних елементів.

Праведне життя людства, засноване на порозумінні, любові та злагоді, буде можливе лише за умови плідного співіснування і взаємодії світоглядних, політичних, релігійних переконань кожної окремої людини. Толерантність та діалог повинні стати засобами мирного співіснування на індивідуальному та суспільному рівнях.

Тема «релігії» одна з основних тем протягом усього людського життя, адже релігія – це віра. Це те, що з часів появи життя на Землі допомагало, давало сили і було опорою для всього людства. Віра завжди сподвигала людей на великі подвиги. У наше століття високих технологій, особливо у

молоді, віра встає на другий план. А це вірний шлях до бездуховності. Саме тому вивчення ставлення сучасної молоді до релігії особливо важливе. Віра – інтимна сторона життя людини, не кожен стане «викладати» свою душу перед соціологом. Від цього вивчення релігії в усі часи було неповним і недостатнім. Наше завдання, як дослідників, проникнути в суть, допомогти людині розкритися і бути може щось зрозуміти для самого себе.

Релігія являє собою складний духовний [25] та суспільний феномен, що не тільки відображає віру людини в існування надприродного начала, визнання нематеріального світу, але й є засобом спілкування та зв'язку віруючої людини з надприродним. Релігію як складне системне явище автори з точки зору системного підходу розглядають як таке, якому властиві структурність та ієрархічність певним чином взаємопов'язаних елементів.

Праведне життя людства, засноване на порозумінні, любові та злагоді, буде можливе лише за умови плідного співіснування і взаємодії світоглядних, політичних, релігійних переконань кожної окремої людини. Толерантність та діалог повинні стати засобами мирного співіснування на індивідуальному та суспільному рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамович С.Д, Тілло М.С, Чікарькова М.Ю Релігієзнавство: підручник. К.: ДаКор, 2004. 508 с.
2. Аляев Г. Є., Горбань О. В., Мешков В. М. Лекції з релігієзнавства. К., Українсько-Фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1995. 144 с.
3. Афанасьев О некоторых православных принципах формирования рыночной экономики. *Вопросы экономики*. 1993. №8. С. 54-59.
4. Безрукова О.М. Соціологія молоді. Навчально-методичний посібник. 2004. С.31.
5. Вах И. Социология религии. Социология религии: классические подходы. Хрестоматия. Научная редакция и составление М.П.Гапочки и Ю.А.Кимелева. М., 1994. С. 212–229.
6. Вебер М. Социология религии. 2008. 335 с.
7. Вебер М. Протестанская этика и дух капитализма. URL: <https://gtmarket.ru/library/basis/3637>
8. Вілсон Б. Соціологія релігії. К.: Акта, 2002. 343 с.
9. Головатый Н.Ф. Социология молодежи: Курс лекций. К.: МАУП, 1999. 224 с.
10. Гордиенко Н. С. Православне: Словарь атеиста. 1988. ст 71 :
11. Джемс У. Многообразие религиозного опыта. М.: Наука, 1993. 432 с.
12. Дюркгейм Э. Социология. Ее предмет, метод, предназначение: Пер. с фр. М.: Канон, 1995. 352 с.
13. Калінін Ю. А., Харьковщенко Є. А. Релігієзнавство 2000. С. 34
14. Кульчицький О. Риси характерології українського народу // Основи філософії і філософських наук. Мюнхен; Львів, 1995.
15. На рубежі століть. М.: Український незалежний інститут соціальних і національних проблем 2000. С. 147.
16. Никифор.Библейская энциклопедия 1892. 156 ст.
17. Павленко Ю. Підсумки цивілізаційного розвитку людства 2001. С. 11

18. Паніна Н. В. Українське суспільство 1994–2005: соціологічний моніторинг. 2005. С. 101.
19. Релігієзнавство: Підручник / За ред. В. І. Лубського, В. І. Теремка. К.: Вид. центр “Академія”, 2000. 408 с.
20. Ренан Е. Життя Ісуса. К.: Спілка журналістів України, 1992. С. 200.
21. Роуз С. Душа после смерти. Современные “посмертные” опыты в свете Православной церкви. К.: Изд-во им. святителя Льва, 2003. 282 с.
22. Савчишин М. В. Духовний потенціал людини. 2001. С. 43.
23. Фромм Э. Душа человека. 2012. С. 198.
24. Швейцер А. Культура і етика 1973. С. 56
25. Филипович Л.О. Нові релігійні течії в Україні: загальні закономірності та регіональні особливості. *Південний архів: Зб. наук. праць: Іст. науки.* 2003. Вип. 11. С. 67–77.
26. Allport G.W., Ross J.M. Personal religious orientation and prejudice. *Journal of Personality and Social Psychology.* 1967. V. 5. № 4. PP. 215-225
27. Durkheim E. The Elementary Forms of Religion Life.- Oxford University. Press, 2001.
28. Glock C. On the Study of Religious Commitment. *Religious Education, Research Supplement.* 1962. N42.
29. Lambert Y. Dieu change en Bretagne. Paris. 1985.
30. P. Berger “The Desecularization of the World: A Global Overview”// “The Desecularization of the World: Resurgent Religious and World Politics”, Ed. P.Berger, Ethic and Public Policy Center Washington, D.C., 1999, p.2-3
31. Wilson B. Religion in secular society: a sociological comment,-L.:C.A. Watts & Co. Ltd., 1966. PP. 6-11.
32. W. Piwowarski, Socjologia religii, Lublin 1996, с. 14.

Додаток А

Кодекс академічної доброчесності здобувача вищої освіти Херсонського державного університету

Додаток А

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Я, Мельникова Анастасія Демівна,
учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, УСВІДОМЛЮЮ, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

– дотримуватися:

- вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
- принципів та правил академічної доброчесності;
- нульової толерантності до академічного плагіату;
- моральних норм та правил етичної поведінки;
- толерантного ставлення до інших;
- дотримуватися високого рівня культури спілкування;

– надавати згоду на:

- безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
- оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
- використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;

– самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;

– надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;

– не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;

– своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;

– не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;

– підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;

– поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;

– не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;

– відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;

– запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;

– не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;

– не підроблювати документи;

– не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;

– не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;

– не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;

– не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;

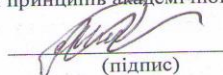
– не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;

– не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;

– не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

17.02.2020
(дата)

(підпис)

Мельникова Анастасія
(ім'я, прізвище)

Додаток Б

Соціологічне опитування "Ваше ставлення до релігії", проведене серед студентів Херсонського державного університету та Поморської академії міста Слупськ.

Шановний студенте!

Просимо Вас взяти участь в університетському соціологічному опитуванні з вивчення релігійності сучасної молоді, а саме студентів Херсонського Державного Університету і студентів Поморської академії міста Слупськ. Результати опитування необхідні для з'ясування рівня релігійності в молодіжному середовищі. Більшість питань забезпечено переліком можливих відповідей. Уважно читайте формулювання питань і пояснення до них! Цінність дослідження залежатиме від Вашої уважності та щирості Ваших відповідей.

Анкетування анонімне. Всі дані опитування будуть використані тільки в узагальненому вигляді. Ваша особиста думка не буде розголошена.

Дякуємо Вам за люб'язну допомогу в проведенні опитування!

1. Чи вірите Ви в існування Бога?

Так Ні Н / з

2. По-вашому Бог – це:

Особистість Безособова сила Природа Інш.

3. Чи вважаєте Ви себе віруючою людиною?

Так Так, частково Ні Н / з

4. До якого християнського сповідання Ви належите?

Православ'я Католицтво Протестантизм Ні до якого

5. Чи часто Ви молитесь?

Часто Не часто Ніколи

6. Чи часто Ви відвідуєте церкву?

Часто Не часто Ніколи

7. Ким, на вашу думку, є Ісус Христос?

Богом Людиною Богом і людиною одночасно Інш.

8. Чи вірите Ви в непорочне зачаття і народження Христа Дівою Марією?

Так Ні Н / з

9. Чи вірите Ви в абсолютну безгрішність Христа?

Так Ні Н / з

10. Чи вірите Ви, що Христос воскрес?

Так Ні Н / з

11. Чи вірите Ви, що Мати Ісуса Христа Діва Марія є найбільшою з усіх святих?

Так Ні Н / з

12. Чи вірите Ви, що завдяки стражданням, смерті і воскресінню Христа люди можуть врятуватися?

Так Ні Н / з

13. Чи вірите Ви, що Бог триєдиний?

Так Ні Н / з

14. Чи вірите ви в ангелів?

Так Ні Н / з

15. Чи вірите ви в демонів?

Так Ні Н / з

16. Чи вірите Ви в рай?

Так Ні Н / з

17. Чи вірите в пекло?

Так Ні Н / з

18. Чи вірите Ви в безсмертя душі?

Так Ні Н / з

19. Чи вірите Ви в переселення душ?

Так Ні Н / з

20. Чи вірите Ви у воскресіння мертвих?

Так Ні Н / з

21. Чи вірите Ви в друге пришестя Христа і Страшний Суд?
Так Ні Н / з
22. Чи знаєте Ви молитву «Отче наш»?
Так Ні
23. Де, як Вам здається, Ви будете після смерті?
В раю В пеклі Н / з
24. Який версії походження людини Ви дотримуєтеся?
Біблійна Теорія Дарвіна Інопланетна Н / з
25. Чи вірите Ви в дива, які чинить Богом через ікони?
Так Ні Н / з
26. Якщо у Вас будуть діти, чи будете Ви їх хрестити?
Так Ні Н / з
27. Яку форму викладання релігії слід обрати в школах?
Закон Божий Історія релігії Атеїзм Нічого Н / з
28. Всі релігії рівні перед законом. Чи повинно православ'я мати особливі пріоритети перед іншими сповідання, враховуючи, що воно є традиційною релігією більшості?
Так Ні Н / з

(Переклад анкети на польську мову)

**Sondaż socjologiczny na temat „Twój stosunek do religii”,
przeprowadzony wśród studentów Chersońskiego Uniwersytetu
Państwowego i Akademii Pomorskiej miasta Słupska.**

Drogi studencie!

Zwracamy się do Was z prośbą o wzięcie udziału w uniwersyteckim badaniu socjologicznym dotyczącym religijności współczesnej młodzieży - studentów Chersońskiego Uniwersytetu Państwowego oraz studentów Akademii Pomorskiej w Słupsku. Wyniki badania są niezbędne do poznania poziomu religijności wśród młodzieży. Większość pytań opatrzona jest listą możliwych odpowiedzi.

Przeczytaj uważnie treść pytań i objaśnienia! Wartość ankiety będzie zależeć od Twojej uwagi i szczerości odpowiedzi.

Ankieta jest anonimowa. Wszystkie dane z ankiety zostaną wykorzystane jedynie w formie podsumowania. Twoje osobiste opinie nie zostaną upublicznione.

Dziękujemy za pomoc w przeprowadzeniu ankiety!

1. Czy wierzysz w istnienie Boga?

Tak Nie Nie dotyczy

2. Twoim zdaniem Bóg jest:

Osobowością Bezosobową mocą Natura Dr. 338

3. Czy uważasz się za wierzącego?

Tak Tak, częściowo Nie Nie dotyczy

4. Do jakiego wyznania chrześcijańskiego należysz?

Prawosławie Katolicyzm Protestantyzm Brak

5. Jak często się modlisz?

Często Rzadko Nigdy

6. Jak często chodzisz do kościoła?

Często Rzadko Nigdy

7. Jak myślisz, kim jest Jezus Chrystus?

Bóg Człowiek Bóg i człowiek jednocześnie Dr.

8. Czy wierzysz w niepokalane poczęcie i narodziny Chrystusa przez Dziewicę Maryję?

Tak Nie Nie dotyczy

9. Czy wierzysz w całkowitą bezgrzeszność Chrystusa?

Tak Nie Nie dotyczy

10. Czy wierzysz, że Chrystus zmartwychwstał?

Tak Nie Nie dotyczy

11. Czy wierzysz, że Matka Jezusa Chrystusa, Dziewica Maryja, jest największą ze wszystkich świętych?

Tak Nie Nie dotyczy

12. Czy wierzysz, że przez cierpienie, śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa ludzie mogą być zbawieni?
Tak Nie Nie dotyczy
13. Czy wierzysz, że Bóg jest trójjedyny?
Tak Nie Nie dotyczy
14. Czy wierzysz w anioły?
Tak Nie Nie dotyczy
15. Czy wierzysz w demony?
Tak Nie Nie dotyczy
16. Czy wierzysz w raj?
Tak Nie Nie dotyczy
17. Czy wierzysz w piekło?
Tak Nie Nie dotyczy
18. Czy wierzysz w nieśmiertelność duszy?
Tak Nie Nie dotyczy
19. Czy wierzysz w wędrówkę dusz?
Tak Nie Nie dotyczy
20. Czy wierzysz w zmartwychwstanie umarłych?
Tak Nie Nie dotyczy
21. Czy wierzysz w powtórne przyjście Chrystusa i Sąd Ostateczny?
Tak Nie Nie dotyczy
22. Czy znasz modlitwę Ojcze nasz?
Tak Nie
23. Jak myślisz, gdzie będziesz po śmierci?
W niebie W piekle Nie dotyczy
24. Jaką wersję ludzkiego pochodzenia śledzisz?
Biblijny Małpy Obcy Nie dotyczy
25. Czy wierzysz w cuda, które Bóg dokonuje poprzez ikony?
Tak Nie Nie dotyczy

26. Jeśli masz dzieci, czy ochrzczysz je?
Tak Nie Nie dotyczy
27. Jaką formę nauczania religii wybrać w szkołach?
Prawo Boże Historia religii Ateizm nie wiem
28. Wszystkie religie są równe wobec prawa. Czy prawosławie powinno mieć specjalną pre-własność nad innymi wyznaniem, biorąc pod uwagę, że jest to tradycyjna religia większości?
Tak Nie nie wiem